T086 TKL 4 (34) Luận Thích Phật Mẫu Bát Nhã Ba La Mật Đa Viên Tập Yếu Nghĩa Q1

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1517

LUAÄN THÍCH PHAÄT MAÃU BAÙT-NHAÕ
BA-LA-MAÄT ÑA
VIEÂN TAÄP YEÁU NGHÓA
Taùc giaû: - Boà-taùt TAM BAÛO TOÂN.
- Boà-taùt ÑAÏI VÖÏC LONG taïo baûn Luaän
Haùn dòch: - Ñôøi Trieäu Toáng Sa Moân Thi Hoä.
QUYEÅN 1

Kính leã Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Meï sinh ra taát caû chö Phaät, Nöông nhôø phaùp Baùt-nhaõ cao quí, Roát raùo khoâng ñam meâ traàn caáu, Töi taùnh lìa vì coõi chö Phaät, Khieán chuùng sinh vui ñöôïc töông öng, Naêng thuû sôû thuû ñeàu maát heát, Trong ñoù taùnh thöôøng khoâng theå laäp, Do ñaõ giaûi thoaùt hai thöù chaáp, Ñoaïn kieán, thöôøng kieán, thaûy döùt tröø, Töø Nhaát Thieát Trí maø sinh ra, Kính leã Baäc Trí ñeán bôø giaùc. Boä Phaät Maãu Baùt-nhaõ Ba-la-maät Ña Vieân Taäp Yeáu Nghóa do Boàtaùt Ñaïi Vöïc Long soaïn ra baûn luaän, nay toâi giaûi thích toùm taét caùc haønh töôùng vôùi muïc ñích, giuùp caùc ngöôøi trí coøn thaáp keùm, haïn heïp, muoán suy nghó ghi nhôù caùc nghóa lyù kinh naøy, nhôø toùm taét aáy maø bieát ñöôïc. Nhö

SOÁ 1517 - LUAÄN PHAÄT MAÃU BAÙT NHAÕ BA LA MAÄT VIEÂN TAÄP YEÁU NGHÓA, Quyeån 1 612

Tuïng ñaõ noùi: Thaéng hueä ñöôïc thaønh töïu, Trí khoâng hai Nhö Lai, Trong ñoù nghóa töông öng, Tieáng vaø hai: Giaùo-Ñaïo. ÔÛ ñaây noùi Thaéng Hueä v.v... töùc laø Hueä Ñaùo Bæ Ngaïn (trí tueä Ba- la-maät). Hueä töùc: Vaên, Tö v.v... caùc hueä. “Ngaïn” (bôø) töùc laø beán bôø. “Ñaùo” töùc laø qua soâng maø ñeán ñöôïc bôø. Nghóa laø do trí tueä maàu nhieäm, thanh tònh, neân coù theå ñeán ñöôïc bôø giaùc ngoä kia. - Hoûi: Ngöôøi naøo coù theå ñeán ñöôïc? Ñaùp: Ñoù laø caùc Boà-taùt. - Ngöôøi aáy ñaõ thaønh töïu ñöôïc nhöõng gì? Töùc thaønh töïu ñöôïc phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña. “Thaønh töïu” coù nghóa laø hoaøn thaønh xong. Nghóa laø taùnh quaû, yù vui thích taêng thöôïng nhö theá ñaõ hoaøn thaønh xong. Nhö dieãn giaûng, chæ baøy veà nhöõng nghóa lyù giaùo huaán cuûa taùm ngaøn baøi Tuïng Baùt-nhaõ, goïi laø ñaõ thaønh töïu Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña, chaúng phaûi laø töø ”tieáng” Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña maø coù thaønh töïu. Neáu nhö theá thì caên cöù vaøo nghóa naøo baûo laø ñaõ thaønh töïu ñöôïc phaùp aáy? Do ñoù, Tuïng noùi: “Trí khoâng hai”. “Khoâng hai”, nghóa laø khoâng coù hai töôùng, neân goïi laø khoâng hai, töùc trí khoâng coù hai thöù aáy neân goïi laø trí khoâng hai. Nhö theá laø ñaõ noùi roõ, ôû ñaây laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña ñaõ lìa haún naêng thuû vaø sôû thuû (ngöôøi chaáp

vaø vaät bò chaáp), chính ñoù laø trí khoâng hai. Boà-taùt ñaõ thaønh töïu ñöôïc trí nhö theá. Neáu ñoái vôùi caùc caûnh cuûa saéc, v.v... coøn chaáp vöôùng vaøo töôùng cuûa vaät bò chaáp vaø taâm cuûa ngöôøi chaáp thì trí khoâng hai taát seõ coù ñoái ngaïi. - Hoûi: Neáu caùc Boà-taùt ñaõ thaønh töïu phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña nhö theá taïi sao khoâng noùi ngay ñoù laø Nhö Lai? - Nhö Lai ñoái vôùi moïi vieäc ñeàu sieâng naêng tu haønh caùc haïnh vaø ñöôïc thaønh Phaät. Luaän töï ñaùp: Nhö Lai. Nhö Lai aáy. “AÁy” töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña. Nhö Lai, laø nhö thaät maø noùi, goïi laø Nhö Lai. Vì phaùp aáy nhö theá ñaõ lìa heát taát caû caùc löôùi buoäc raøng cuûa söï phaân bieät, neân Baùt-nhaõ Ba-la- maät ña töùc laø Nhö Lai. Trong ñoù khoâng hai, cuõng khoâng coù phaân bieät . ”Khoâng hai” laø Nhö Lai khoâng lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña, nhöng cuõng khoâng laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña.Vì sao goïi laø khoâng phaân bieät? Vì noù nhö aùnh saùng vaø ngoïn ñeøn, nghóa ñoù laø nhö theá. Cho neân phaûi hieåu bieát ñuùng nhö thaät, nhö caùc baäc trí ñaõ noùi. Tuïng raèng: Chaúng phaøi trí lìa Khoâng, Coù chuùt phaùp ñeå ñöôïc,

SOÁ 1517 - LUAÄN PHAÄT MAÃU BAÙT NHAÕ BA LA MAÄT VIEÂN TAÄP YEÁU NGHÓA, Quyeån 1 613

YÙ naøy noùi veà lìa, Taùnh lìa, chaúng xa lìa. Hai khoâng aáy, khaùc thöùc, Khoâng chuùt phaùp ñeå chaáp, Hai khoâng thaät ñeå chuyeån Hai ngaõ taùnh chaúng laäp. Do ñaáy maø chöùng bieát, ñoái vôùi töôùng nhö thaät, ñöùc Theá Toân ñaõ noùi nhö vaäy. Theá neân, chuû theå nhaän thöùc vaø ñoái töôïng ñöôïc nhaän thöùc, neáu coù töï taùnh thì caùc phaân bieät v….v… seõ coù choã ñeå nöông nhôø. Nhaân ñaây hoûi: Neáu Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña thaønh töïu ñöôïc trí khoâng hai, taïi sao lôøi Tuïng laïi noùi Giaùo. Ñaïo laø hai? Tuïng ñaõ töï ñaùp: “Trong ñoù nghóa töông öng tieáng vaø hai: Giaùo-Ñaïi” “Trong ñoù” laø trong tieáng kia, bao haøm hai thöù Giaùo vaø Ñaïo. Nghóa töông öng laø laàn löôït seõ noùi. Nghóa laø noùi tieáng kia voán coù hai loaïi Giaùo-Ñaïo cuøng hoøa hôïp töông öng vôùi nghóa cuûa Baùt nhaõ Ba la maät ña. Tieáng vaø hai: Giaùo-Ñaïo, thì chöõ ”tieáng” tröôùc ñaõ giaûi thích (tieáng goïi Baùt nhaõ Ba la maät). Coøn hai: Giaùo-Ñaïo töùc laø phöông tieän baùt nhaõ Ba la maät ña, ñöôïc caát giöõ trong tieáng kia. Cuõng nhö yù nghóa cuûa haït gioáng ñaõ caát chöùa ôû trong kho. Nhö vaäy neân bieát, tieáng Baùt nhaõ Ba la maät ña noùi leân hai loaïi nghóa: 1. Laø cao toát hôn heát. 2. Laø chuûng loaïi . Veà “söï cao toát hôn caû”, laø chæ cho töôùng cuûa trí khoâng hai. Coøn “Chuûng loaïi”, laø coù hai loaïi, moät laø ñaïo giaùo vaø hai laø töï taùnh. Vì hai thöù ñoù hoøa hôïp, maø laäp baøy ra môùi coù vieäc dieãn giaûng, chæ baøy. Laïi nhôø nöông vaøo nhö theá v.v... neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña aáy, coù nhöõng lôøi leõ, nghóa lyù, dieãn noùi ñaày ñuû caû ba möôi hai phaåm, khoâng theâm khoâng bôùt, trong ñoù noùi veà vieäc xua tan möôøi thöù phaân bieät taùn loaïn, laïi cuõng laøm saùng toû möôøi saùu thöù Khoâng. Tieáp ñeán Tuïng noùi: Nöông töïa vaø taùc duïng, Söï nghieäp ñoàng tu haønh, Phaân bieät töôùng vaø toäi, Khen ngôïi seõ noùi tieáp. ÔÛ trong baøi tuïng naày, coù neâu ra saùu thöù, ñoù laø nöông töïa, taùc duïng, söï nghieäp, töôùng, toäi vaø khen ngôïi. Sau ñaây seõ trình baøy roõ: Noùi “nöông töïa”, nghóa laø ñöùc Theá Toân tröôùc heát noùi veà trí. Do ñaõ nöông vaøo trí nhö theá, neân coù phaùp moân saâu xa vaø coù khaû naêng

dieãn thuyeát noái tieáp. Chaúng phaûi Toân giaû Tu Boà-ñeà v.v... töï coù khaû naêng noùi

SOÁ 1517 - LUAÄN PHAÄT MAÃU BAÙT NHAÕ BA LA MAÄT VIEÂN TAÄP YEÁU NGHÓA, Quyeån 1 614

ñöôïc nhö theá, maø chính laø ñaõ nöông nhôø, hoøa hôïp vaøo trí ñoù. Hoûi: Phaät noùi veà trí, vaäy töôùng cuûa trí nhö theá naøo? Ñaùp: Nhö ôû phaàn ñaàu Kinh Baùt-Nhaõ taùm ngaøn baøi tuïng Phaät ñaõ noùi theá naøy: Tu-boà-ñeà! Tuøy theo söï öa thích, oâng ñöôïc pheùp noùi veàà phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña cuûa caùc Ñaïi Boà-Taùt. Phaûi neân phaùt khôûi tu haønh gioáng nhö Baùt-nhaõ Ba la maät ña cuûa caùc ñaïi Boà taùt ñaõ sinh ra v.v... Neân bieát, sôû dó phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña cuûa caùc Ñaïi Boà-Taùt ñöôïc noùi laø do thaàn löïc cuûa Phaät giuùp ñôõ, neân Toân giaû Tu-boà-ñeà môùi trình baøy, dieãn noùi phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña moät caùch löu loaùt, khoâng chöôùng ngaïi. Caùc nghóa noùi ôû ñaây, thuoäc phaåm thöù nhaát cuûa Kinh naøy. Noùi "-Taùc duïng" töùc coù taùc duïng laøm cho tieán boä theâm leân. Nghóa laø Phaät noùi veà trí, ñeå khieán tieán leân baäc cao hôn.Vì noùi phaùp moân naøy, töùc laø noùi leân taùc duïng, khieán cho chuùng Boà-taùt laàn löôït tieán trieån hôn. Do ñoù maø noùi ra phaùp moân aáy. Noùi "Söï nghieäp", laø söï nghieäp ñaõ ñöôïc laøm neân, cöù nhö theá maø phaùt khôûi, töùc nöông vaøo lôøi daïy cuûa phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña, an truù nhö theá. Cho neân, sieâng naêng, maïnh meõ, haêng haùi maø tu haønh, quyeát chí tröø boû möôøi thöù phaân bieät taùn loaïn, roài laàn löôït, phaân bieät ñeán möôøi saùu thöù khoâng. Neân bieát nhö theá. Noùi "- Töôùng", laø söï tieâu bieåu, vaû laïi, töôùng coøn laø hình töôùng. ÔÛ ñaây laø sao? - Töùc neáu Boà-taùt ñoái vôùi phaùp moân Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña naøy, trong luùc cheùp, vieát, hoaëc ñoïc tuïng maø coù ngöôøi noåi leân taâm nghi ngôø, thì ñoù laø töôùng cuûa ma söï (vieäc laøm sai chính phaùp), neáu khoâng coù nghi ngôø thoaùi lui, laø töôùng cuûa Boà-taùt. Noùi "Toäi", nghóa laø gaây trôû ngaïi, khoù khaên, ñoái vôùi phaùp naøy, cuõng nhö cheâ bai chaùnh phaùp hoaëc sanh yù töôûng xaáu, ñoäc aùc ñoái vôùi phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña....ñaáy laø nhöõng vieäc gaây taïo ra toäi baùo. Noùi "Khen ngôïi", töùc laø ca tuïng caùc keát quaû phöôùc ñöùc; nhö kinh noùi: Neáu coù ngöôøi laáy baûy baùu ñaày aép trong ba ngaøn Ñaïi thieân theá giôùi ñem boá thí, vaø neáu coù ngöôøi thoï trì, ñoïc tuïng .v..v.. phaùp Baùt-nhaõ Ba-la- maät ña naøy, thì phöôùc naøy seõ hôn phöôùc boá thí kia raát nhieàu. Trong ñaây laïi noùi do nghóa gì phaûi nöông döïa vaøo ñoù. Cho neân Tuïng noùi: Ñuû tin duøng laøm Theå Thaày troø cuøng thuyeát, chöùng Khi noùi, nhöõng nôi noùi Töï löôïng ñöôïc thaønh töïu YÙ ôû ñaây theá naøo? Noùi "Ñuû tin"v.v... tin laø loøng tin thanh tònh, caùc Boà-taùt nhôø tin aáy,

SOÁ 1517 - LUAÄN PHAÄT MAÃU BAÙT NHAÕ BA LA MAÄT VIEÂN TAÄP YEÁU NGHÓA, Quyeån 1 615

ñoái vôùi nhöõng lôøi daïy saâu xa, coù theå phaùt sinh hieåu bieát thaáu ñaùo. Coù söï tin theá ñoù neân goïi laø tin ñuû. Ñuû tin aáy ñeå coù theå laøm "theå". Theå laø theå cuûa thaân. Ví nhö coù thaân, laøm nhaân môùi coù theå lieân tuïc tu taäp caùc

haønh. Nghóa cuûa caùc tin cuõng vaäy. Noùi: “Thaày troø cuøng thuyeát, chöùng” nghóa laø, ñöùc Theá Toân laø Thaày, laø baäc Ñaïi sö, tuyeân noùi phaùp moân naøy; caùc chuùng Boà-taùt v.v... laø troø töøng ngöôøi cuõng töï tuyeân noùi ñöôïc. Noùi nhö vaäy roài, töøng ngöôøi tuøy theo ñoù maø bieåu thò. Noùi: “Khi noùi, nhöõng nôi noùi”. “Thôøi” nghóa laø: ñuùng thôøi, töùc hoøa hôïp caùc söï vieäc ñaõ laøm ñeå bieåu thò khi noùi. Moãi choå khaùc bieät, quyeát ñònh ñöôïc khaéc ghi, giöõ laáy laø nghóa “nôi noùi” neân bieát. Hoûi: Ngöôøi thuyeát phaùp seõ ñöôïc nghóa gì? Tuïng töï ñaùp: Töï löôïng ñöôïc thaønh töïu. Nghóa naày theá naøo? Töï, nghóa laø chính mình, löôïng laø töï löôïng, laø löôïng söùc mình coù ñöôïc laø khoâng coù traùi nghòch. Coøn thaønh töïu nghóa laø thaønh thuïc moïi vieäc ñaày ñuû, töùc ngöôøi thuyeát phaùp, caùc vieäc ñaõ noùi ra thaûy ñeàu thaønh thuïc. Nhö Tuïng kia noùi: Ngöôøi thuyeát phaùp neân bieát Hai: Thôøi-Xöù theá gian Ngöôøi noùi coù ñoàøng chöùng Veà sau ñöôïc nhö löôïng. Trong ñoù yù noùi gì? Noùi: “Ngöôøi thuyeát phaùp” laø ngöôøi noùi phaùp. Noùi “Hai: Thôøi-Xöù theá gian”, nghóa laø ôû trong töôùng theá gian, tröôùc tieân phaûi hieåu roõ khi naøo thì noùi (Thôøi) noùi ôû nhöõng nôi naøo(Xöù) sau ñoù môùi nöông döïa vaøo trí, nhö lyù maø noùi. Hoûi: Noùi ñoù, laø noùi caùi gì? Tuïng töï ñaùp: “Ngöôøi noùi coù ñoàng chöùng”. Nghóa laø coù söï hoøa hôïp cuûa ñoàng chöùng vaø noùi. Hoûi: Theá naøo laø ñöôïc nhö löôïng? Ñaùp: Noùi ñöôïc nhö löôïng laø ñöôïc löôïng lôøi noùi chaân thaät kia, chaúng phaûi laø nghóa Thôøi-xöù maø nay ñaõ noùi. ÔÛ ñaây laïi duøng nghóa gì aán ñònh laø möôi hai phaåm? Cho neân tuïng noùi: Taäp heát thaûy nhö vaäy Ta - nghe v.v... vaø phaùp thuyeát Nghóa hoøa hôïp nhö theá. Ba möôi hai toái thöôïng. ÔÛ ñaây “noùi heát thaûy nhö vaäy v.v...” thì “heát thaûy” nghóa laø khaép heát. Nhöõng gì laø khaép heát? Ñoù laø söï tuï taäp nhö theá, tuï taäp nhöõng caùi ta

nghe. “Nhö vaäy” nghóa laø ñaõ laøm nhö vaäy, phaùp ñoù nhö vaäy. Noùi “Ta-nghe v.v... vaø phaùp thuyeát” thì ta laø töôùng cuûa chính mình hình thaønh. Nghe nghóa laø laéng nghe, tuùc laéng nghe phaùp naøy. Toång yù ôû ñaây: Hoaëc laø nhö vaäy, hoaëc laø ta, hoaëc laø nghe, taát caû hôïp laïi maø thaønh. Cho neân noùi: “Toâi nghe nhö vaäy v.v....” Hoûi: Chöõ “vaân vaân”; laø goàm nhöõng nghóa gì? - Ñaùp: Vaân vaân laø goàm caû nôi choán vaø thôøi gian noùi phaùp. Chöõ “thuyeát”, laø giaûng noùi chæ baøy.Theá neân ôû ñaây noùi: Ta-nghe v.v... nhö theá. Nôi “nghóa hoøa hôïp nhö theá”. Laø ñoái vôùi phaùp ñöôïc thuyeát kia, hoaëc laøm, hoaëc khoâng laøm chuùng ñeàu hoøa hôïp töø ñaàu cho ñeán cuoái theo thöù töï maø tuyeân noùi nghóa toái thöôïng nhö theá. Toái thöôïng laø nghóa cao nhaát treân nhaát. Theå cuûa ngoân thuyeát kia, aáy laø nhöõng lôøi ñöôïc dieãn baøy ra (ngoân thuyeân). Hoûi: ÔÛ ñaây noùi nhöõng gì? Tuïng töï ñaùp: “Laø ba möôi hai toái thöôïng”. Ba möôi hai, ñoù laø soá löôïng quyeát ñònh. Nghóa laø noùi nghóa trong soá löôïng nhö theá. Vì theá neân bieát, caùc ñieàu ñöôïc noùi ôû ñaây cuõng khoâng giaûm bôùt. Hoûi: Trong kinh Baùt-Nhaõ Ba-la-maät-ña möôøi vaïn Tuïng noùi ñeán nhieàu thöù khoâng, trong kinh Baùt-Nhaõ Ba-la-maät ña taùm ngaøn tuïng thì noùi coù möôøi saùu phaùp khoâng.

Nhö theá, ñoái vôùi Kinh kia noùi laøm sao baèng ñöôïc? Vì coù nghi naøy, neân Tuïng döùt nghi, noùi: Phaân bieät möôøi saùu töôùng, Caùc khoâng theo thöù töï, Trong taùm ngaøn tuïng noùi, Hieåu phöông tieän khaùc, noùi. ÔÛ ñaây noùi phaân bieät v.v.., töùc laø phaân loaïi voâ soá thöù roài saép xeáp rieâng ra töøng loaïi, neân goïi laø phaân bieät -Vaû laïi, phaân bieät coøn coù nghóa laø chuûng loaïi. Caùc chuûng loaïi ñoù, laø nghóa cuûa ñuû caùc thöù tính chaát. Trong aáy phaân bieät caùi gì? Ñoù laø phaân bieät nhöõng phaùp khoâng - Phaân bieät nhöõng phaùp Khoâng naøo? Laø möôøi saùu phaùp khoâng. - Möôøi saùu, ñoù laø soá haïn ñònh. Möôøi saùu phaùp khoâng noùi ôû ñaây, cuøng vôùi caùc nghóa lyù ñaõ noùi trong kinh Baùt-Nhaõ möôøi vaïn tuïng kia, ñeàu laø nhö nhau. Tuïng noùi: “Trong taùm ngaøn baøi tuïng noùi”, töùc nhöõng ñieàu ñaõ noùi trong taùm ngaøn baøi tuïng cuûa kinh Baùt-Nhaõ naày, laø noùi nhöõng gì? Cho neân Tuïng noùi: laø noùi ñeán caùc thöù lôùp cuûa noù. Noùi “thöù lôùp”, nghóa laø khoâng vöôït qua. Chaúng vöôït qua phaùp naøo? Töùc laø tieáng noùi veà khoâng.

SOÁ 1517 - LUAÄN PHAÄT MAÃU BAÙT NHAÕ BA LA MAÄT VIEÂN TAÄP YEÁU NGHÓA, Quyeån 1 617

Cho neân, lôøi tuïng sau ñaõ noùi: “Hieåu roõ phöông tieän khaùc, maø noùi”. Coù nghóa nhö theá naøo? Khaùc, nghóa laø phaùp rieâng khaùc. Ñoái vôùi phaùp rieâng khaùc ñoù, choïn laáy phöông tieän. Theá neân, noùi aáy laø phöông tieän khaùc maø noùi. “Hieåu”, töùc hieåu, phaûi neân phaân bieät nhö theá maø hieåu bieát. Noùi “Hieåu roõ phöông tieän khaùc, töùc laø phaân bieät ñeå noùi roõ phaùp khoâng. Tuïng laïi noùi: Nay taùm ngaøn tuïng naøy, Noùi ñuû nghóa khoâng thieáu, Tuøy yù toùm taét tuïng, Nghóa nhö theá, nhö thuyeát. - Noùi: “Nay taùm ngaøn tuïng naøy”, laø chæ phaùp caàn bieát. - Noùi: “Khoâng thieáu”, töùc laø khoâng giaûm bôùt hay thieáu soùt. - Khoâng thieáu soùt nhöõng gì? Töùc laø nghóa ñuùng nhö thuyeát. Töùc nghóa gioáng nhö nhöõng ñieàu noùi ra, thì töï nhieân seõ ñaày ñuû. Coù ngöôøi hoûi: Nhöõng ñieàu noùi ñoù vì sao Tuïng laïi toùm taét? Tuïng ñaõ töï ñaùp: Tuøy yù thích maø toùm löôïc tuïng. -Nay chæ noùi coù taùm ngaøn tuïng, laø vì tuøy theo yù öa thích nhaát maø phuø hôïp ngöôøi nghe. Theá neân coù Tuïng toùm löôïc. Toùm löôïc, töùc laø noùi ngaén goïn laïi. - Noùi: “Nghóa nhö theá, nhö thuyeát”, laø noùi nghóa ñaõ noùi nhö theá. Laø theá naøo? Tuïng noùi: Nhö thuyeát. Töùc laø nhö lôøi noùi aáy thì ñoù laø lôøi noùi ñuùng vôùi lyù ñaõ thaønh töïu. Khoâng phaûi laø nghóa lyù cuûa phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña ñaây coù sai khaùc nhau maø vì tuøy vaøo trình ñoä caên cô coù thaáp, vöøa vaø cao ñaõ mong muoán tieáp nhaän. Theá neân, do nguyeân nhaân ñoù maø ñöùc Theá Toân noùi toùm taét ngaén goïn phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña naøy. Vaø nhö thöù lôùp, duøng phöông tieän khaùc bieät maø noùi möôøi saùu phaùp khoâng. Cöù nhö theá maø giaûng noùi, chæ baøy, hieän roõ cho chuùng sinh. Laïi tieáp Tuïng noùi: Boà-taùt chaúng thaáy ngaõ, Ñaây noùi thaät Tòch maëc Nhaän caùc söï beân trong Kia noùi ñoù laø khoâng. ÔÛ ñaây noùi veà “Boà-ñeà taùt-ñoûa” v.v…-Boà-ñeà vaø Taùt-ñoûa töùc laø Boà- ñeà taùt-ñoûa. Boà-ñeà laø trí khoâng hai. Taùt-ñoûa töùc laø ngöôøi caàu Boà-ñeà, maø Taùt-ñoûa ôû ñaây goïi laø Boà-ñeà Taùt-ñoûa, töùc Boà-ñeà Taùt-ñoûa aáy coù caùi ngaõ chaúng theå thaáy

cuõng chaúng theå naøo coù ñöôïc (baát khaû ñaéc). “Ngaõ” nghóa laø mình, ta. Tuïng noùi: Ñaây noùi thaät “Tònh maëc”. Chöõ “Ñaây” nghóa noù nhö theá. “Noùi” töùc laø noùi. “Thaät” laø chôn thaät, töùc Thaéng nghóa ñeá.

SOÁ 1517 - LUAÄN PHAÄT MAÃU BAÙT NHAÕ BA LA MAÄT VIEÂN TAÄP YEÁU NGHÓA, Quyeån 1 618

Chöõ “Tòch maëc” laø chæ ñöùc Theá Toân, nghóa laø ñöùc Theá Toân vôùi thaân, ngöõ, yù vaø caùc nghieäp, ñeàu töông öng vôùi söï laëng yeân. - Noùi nhö theá ñaáy v.v... laø do nhôø oai thaàn cuûa Phaät hoä trì giuùp ñöõ, khieán Toân giaû Tu Boà-ñeà, ôû trpng phaùp ñoù noùi nhöõng lôøi leõ nghóa lyù. Noùi “Kia noùi ñoù laø khoâng”; chöõ “Kia” laø chæ ñöùc Theá Toân. “Noùi” laø giaûng noùi chæ baøy. Nghóa laø Phaät - Theá Toân noùi. “Ñoù laø khoâng” thì noùi phaùp naøo laø khoâng? Cho neân, Tuïng noùi “Nhaän caùc söï beân trong”. “Caùc söï beân trong”, saùu caên ôû trong nhö nhaõn, nhó v.v... goïi laø caùc söï beân trong. Do vì ngöôøi ngu chaáp ñoù laø chuû theå thaät söï laõnh thoï (naêng thoï. Theá Toân noùi, caùc söï trong ñoù ñeàu laø khoâng. Vaû laïi, caùc Boà-taùt môùi phaùt taâm, ôû trong caùc söï aáy phaân bieät, thaáy coù töï taùnh thaät. Nhö theá v.v... laø noùi Noäi khoâng ñaõ xong. Laïi nöõa, Tuïng noùi: Saéc vaø töï taùnh saéc, Ñaây noùi cuõng laø khoâng, Caùc xöù beân ngoaøi v.v... naøy Phaàn ñaõ nhaän (sôû thoï) ñeàu döùt. Noùi: “Saéc vaø töï taùnh cuûa saéc” v.v.., töùc laø saéc, thanh v.v... saùu caûnh xöù beân ngoaøi. Saéc töùc laø caûnh xöù saéc. Noùi ”töï taùnh cuûa saéc” laø saéc chaát cuûa chính noù. Nhö töôùng voán coù, töôùng aáy chaúng sinh. Vì chaúng sinh neân töï taùnh noù laø khoâng, song, töï taùnh cuõng chaúng theå hö maát. Thí nhö söøng, ngöôøi, thì nghóa ñoù thuaän theo bieát. “Ñaây noùi”, töùc laø ñaây phaûi noùi nhö theá, noùi nhöõng ñieàu nhö theá v.v... vaû laïi, ôû trong ñaáy Theá Toân noùi ñeàu döùt (thoâi). Thoâi (döùt) coù nghóa laø chaúng laøm. Hoûi: Phaùp naøo thoâi döùt (chaúng laøm)? Lôøi tuïng ñaõ töï ñaùp: Ñaáy laø ôû caùc xöù beân ngoaøi. Laø theá naøo? Caùc xöù ôû beân ngoaøi, laø caùc caûnh cuûa saéc thanh v.v.. caùc phaàn ôû ngoaøi ñoù thaûy ñeàu laø khoâng thaät. Nhöng keû phaøm phu kia chaáp laø coù taùnh ñaõ tieáp nhaän (caûnh sôû thoï) nhö theá. Cho neân ñaây noùi “thoâi”, laø thoâi, ñöøng chaáp ngöõ nghóa aáy. Nhö theá v.v.. laø noùi. Ngoaïi khoâng ñaõ xong. Sau ñaây, laïi noùi veà khoâng, nhö tuïng kia noùi: Thaân kia vôùi töôùng saéc v.v... Lìa an truù vaø töôùng Höôùng nghóa neáu kia thaáy Trong aáy töùc khoâng thöïc. Ñaây noùi “Thaân kia vôùi töôùng saéc v.v...”, theá naøo laø thaân kia? Chæ noùi saéc trong saéc ngoaøi, ñoù töùc laø thaân. Noùi : “an truù” töùc laø khí theá gian ñeàu rieâng bieät maø an truù. Cho neân, goïi laø an truù. Noùi “töôùng”, töùc laø ba

SOÁ 1517 - LUAÄN PHAÄT MAÃU BAÙT NHAÕ BA LA MAÄT VIEÂN TAÄP YEÁU NGHÓA, Quyeån 1 619

möôi hai töôùng tieâu bieåu cuûa baäc Ñaïi tröôïng phu. Noùi “lìa”, nhö tröôùc ñaõ noùi, taát caû ñeàu lìa. “Lìa” coù nghóa laø “khoâng”. - Noùi “Höôùng nghóa”, “Höôùng” töùc laø ñaõ qua, nghóa ñaõ qua goïi laø Höôùng nghóa. (nghóa ñaõ noùi tröôùc ñoù) Phaùp naøo laø Höôùng nghóa? Nhö tuïng phaàn ñaàu ñaõ noùi: “töôùng

saéc v.v...". Vaäy laø sao? Neáu nhö theá thì saéc ôû trong, saéc ôû ngoaøi, taát caû ñeàu laø khoâng coù töôùng. Töùc ñoái vôùi chuùng, hieåu roõ nghóa laø "Khoâng" nhö theá. Nghóa cuûa thanh, höông v.v... cuõng neân bieát nhö theá. Nay, trong Tuïng naøy tröôùc tieân noùi ba loaïi khoâng. Ñoù laø Noäi-Ngoaïi khoâng, Ñaïi khoâng vaø Töôùng khoâng. Keá ñaây seõ noùi khoâng khoâng. Nhö tuïng noùi: "Neáu kia thaáy trong aáy, töùc laø khoâng thöïc". "Neáu": nghóa laø neáu coù ñöôïc, töùc laø coù ñöôïc khoâng trí. "Kia" töùc laø thaân kia v.v... "Thaáy" nghóa laø bieát, bieát laø bieát roõ .YÙ ôû ñaây noùi bieát trí khoâng, bieát roõ caùc caûnh laø Khoâng roài, thì trí khoâng naøy ñoái vôùi chính (trong) noù laø khoâng thöïc, chaúng heà coù, huoáng laø caùc phaùp khaùc, coù taùnh chaát nöông nhôø vaøo moät caùi khaùc: Caâu naøy nhö theá laø noùi veà khoâng khoâng (khoâng caû caùi khoâng). Trong ñaây laïi noùi Töï taùnh khoâng, Nhö Tuïng noùi: Taùnh khoâng caùc Noäi xöù, Töï taùnh cuõng laïi khoâng, Sôû höõu chuûng, töôùng Thöùc Ngaõ lieàn khôûi Bi -Trí. Ñaây noùi: "Taùnh "Khoâng" caùc Noäi xöù", nghóa laø taùnh khoâng cuûa caùc xöù beân trong voán coù. Tieáp theo noùi: "Töï taùnh cuõng laø khoâng". Töï taùnh, nghóa laø chuûng taùnh. Do chuûng taùnh ñoù maø hieän roõ töôùng cuûa thöùc v.v... nhö theá. Noùi: "Sôû höõu chuûng - töôùng Thöùc". Sôû höõu yù laø noùi: Neáu nhö coù. Trong caâu naøy laø noùi: neáu nhö coù töôùng cuûa Thöùc-taùnh cuûa Thöùc, caùc loaïi, chuûng taùnh v.v... thì töùc lieàn daáy khôûi bi - trí cuûa ngaõ. Bi laø muoán caùc khoå cuûa ngöôøi khaùc ñeàu lìa tan, döùt maát. "Trí" laø söï xeùt ñoaùn choïn löïa caùc phaùp töôùng, hoaëc laø bi, hoaëc laø trí, neân goïi chung laø bi trí. Coøn ngaõ coù nghóa laø töôùng cuûa mình, töùc laø chính mình coù hai thöù bi vaø trí ñoù. Toùm laïi, yù chính ôû ñaây muoán noùi laø töï taùnh cuûa caùc thöùc ôû beân trong voán laø khoâng. Sau ñaây laïi noùi veà nghóa hai thöù khoâng. Nhö Tuïng noùi: Chaúng sinh cuõng chaúng dieät, Roõ nhöõng thöù v.v... höõu tình Höõu tình, sinh töû, duïc, Kia noùi töùc laø khoâng.

SOÁ 1517 - LUAÄN PHAÄT MAÃU BAÙT NHAÕ BA LA MAÄT VIEÂN TAÄP YEÁU NGHÓA, Quyeån 1 620

Tuïng noùi: Boán caâu: "Chaúng sinh cuõng chaúng dieät v.v...." laø keát hôïp , giaûi thích hai nghóa khoâng. Noùi "chaúng sinh" laø trong kinh Baùt- Nhaõ thieân Tuïng (taùm ngaøn tuïng) voán ñaõ noùi laø chaúng sinh. YÙ muoán noùi, laø noù ñaõ döøng laïi vieäc sinh ra tieáp tuïc. Nghóa laø xöa nay noù voán taùnh chaúng sinh. Sinh neáu khoâng coù taùnh, thì dieät cuõng khoâng (coù taùnh).Vì taùnh tröôùc chaúng sinh, thì taùnh sau cuõng chaúng dieät. Hoûi: "Nhöõng thöù" (thöû ñaúng) laø sao? Cho neân, Tuïng ñaùp: Höõu tình Höõu tình ñoù töùc laø thaân maïng naêm uaån. "Höõu" nghóa laø coù taùnh cuûa vaät ñoù. Tình töùc laø noùi hoøa hôïp vôùi caùi taùnh cuûa mình taïo neân. Cho neân, goïi laø Höõu tình. "Roõ" nghóa laø laøm cho hieåu roõ. YÙ ñaây noùi laø caû Höõu tình vaø Sinh töû, hai thöù ñoù ñeàu laø khoâng, laøm roõ nghóa aáy. Nhöng caùc Höõu tình thì khoâng coù giôùi haïn. Cheát ñaây, sanh kia, xoay voøng trong saùu ñöôøng, luaân chuyeãn trong Sinh töû, khoâng bao giôø döùt. Sinh töû ñaây, töùc laø söï luaân hoài. Nhö vaäy haønh töôùng höõu tình töùc laø Sinh töû, giaûi thích nghóa thuaän theo maø bieát. Hoûi: Ñieàu naøy ai noùi? Tuïng ñaùp: Kia

Chính laø Nhö Lai chôn thaät noùi. Ngaøi noùi ñieàu gì? -Ñoù laø noùi veà Khoâng, töùc laø Höõu tình vaø Sinh töû, hai thöù ñeàu khoâng. Tuy nhieân caùi taùnh khoâng coù cuûa kia trong ñaây cuõng lìa boû, gioáng nhö chaáp caùi taùnh "khoâng coù" cuûa thöù kia thì ôû ñaây cuõng khoâng coøn. Neáu vaäy, taïi sao tuïng laïi noùi laø "Duïc"? - Duïc coù nghóa laø öa thích, ham muoán. Höõu tình vaø Sinh töû laø hai thöù duïc. Neáu hai thöù duïc aáy ñaõ heát thì ñoù laø chôn thaät. Nhö vaäy laø ñaõ noùi veà hai thöù nghóa khoâng, goïi laø Taát caùnh khoâng ("khoâng" roát raùo), vaø Voâ teá Khoâng (Khoâng caùi khoâng coù giôùi haïn). Hoûi: Theá naøo laø khoâng coù giôùi haïn? Khoâng coù giôùi haïn laø khoâng coù ranh möùc ñaàu tieân, khoâng coù phaàn haïn naøo laø ñaàu tieân. Vì ñaây khoâng coù giôùi haïn noùi laø Khoâng neân goïi laø Voâ teá khoâng. Nhö Phaät noùi: Bieân vöïc ñaàu tieân cuûa sinh töû khoâng theå chæ ra. Cho neân sau ñaây laïi noùi veà khoâng. Nhö Tuïng noùi: Phaät phaùp chaúng theå thaáy, Phaùp Boà-taùt cuõng vaäy, Caùc ñieàu nhö ñaõ noùi, Caû Möôøi löïc v.v... cuõng khoâng. Noùi: "Phaät phaùp chaúng theå thaáy" Phaät phaùp, töùc laø phaùp cuûa chö Phaät, nhö laø Möôøi taùm baát coâïng, vaø Möôøi löïc v.v... Caùc phaùp nhö theá, duøng dieäu hueä thanh tònh maø quaùn thì chaúng theå thaáy, cuõng chaúng theû naøo coù ñöôïc. Vì noù nhö theá, cho neân neáu coù phaân bieät thì seõ bò trôû ngaïi. Noùi: "Phaùp Boà-taùt cuõng vaäy", töùc laø caùc phaùp cuûa Boà-taùt nhö Boá thí Ba-

la-maät ña v.v... caùc thöù haønh töôùng khaùc; neáu ñi vaøo trí chôn thaät, nhö lyù maø quaùn saùt thì cuõng chaúng coù choã ñeå thaáy. Noùi: "Caùc ñieàu nhö ñaõ noùi ñaây, caû Möôøi löïc cuõng Khoâng". "Caùc ñieàu ñoù v.v.." töùc laø caùc giaùo phaùp, lôøi daïy nhö theá."Caùc ñieàu ñaõ noùi töùc ñaõ noùi caùc ñieàu aáy ra. Hoûi: Noùi ra nhöõng phaùp naøo? Lôøi Tuïng ñaõ töï ñaùp: Ñoù laø Möôøi löïc v.v... laø chæ roõ phaùp Möôøi löïc treân ñaõ neâu. Noùi v.v... (ñaúng) töùc laø goàm caû Möôøi taùm phaùp baát coâïng. Laïi hoûi: Ñaây laø noùi veà nhöõng phaùp naøo? Ñaùp: Ñoù laø noùi veà caùi khoâng. Khoâng, töùc laø lìa töï töôùng. Nhö vaäy ôû ñaây ñaõ noùi taát caû caùc phaùp ñeàu khoâng (Nhaát thieát phaùp khoâng). Sau ñaây laïi noùi caùi khoâng khaùc, nhö Tuïng naày noùi: Coù caùc phaùp rieâng reõ, Ñaây noùi taùnh Bieán keá, Trong Thaéng nghóa, chaúng coù, Caùc phaùp, noùi nhö theá. Noùi "Rieâng reõ coù caùc phaùp, noùi ñoù laø taùnh bieán keá v.v... laø phaù taùnh chaát cuûa bieán keá. "Rieâng reõ" nghóa laø moãi moãi caùc thöù. Goïi coù ñöôïc taùnh bieán keá laø coù söï chaáp laáy vöôùng maéc. Chaáp tröôùc vaøo phaùp naøo? Töùc laø caùc phaùp saéc, thanh v.v... chöõ "Ñaây" nghóa laø nhö theá. Chöõ "Noùi" laø dieãn noùi. YÙ toång quaùt noùi taát caû caùc phaùp rieâng reõ khaùc nhau ñoù, ñoái vôùi Thaéng nghóa ñeá thì chuùng chaúng coù. Theá neân Tuïng noùi:" Trong Thaéng nghóa chaúng coù, caùc phaùp noùi nhö theá". "Trong Thaéng nghóa chaúng coù" töùc laø xeùt trong Thaéng nghóa ñeá thì chuùng khoâng coù töï taùnh. Hoûi: Phaùp naøo khoâng coù töï taùnh? - Ñaùp: Ñoù laø caùc phaùp veà saéc v.v... "Noùi nhö theá" töùc laø ôû ñaây noùi nhö theá... - Hoûi: Ai noùi nhö theá? Ñaùp: Phaät ñaõ noùi nhö theá naøy: Quaùn xeùt caùi Khoâng cuûa töôùng Thaéng nghóa voán coù kia, töôùng aáy cuõng chính laø caùi "Khoâng" do taùnh bieán keá chaáp thaønh, khoâng phaûi chæ

noùi caùi töôùng Naêng thuû (caùc phaùp ñöôïc giöõ laáy) trong Thaéng nghóa ñeá maø noùi ñoù laø Khoâng. Nhö theá laø ñaõ noùi: Thaéng nghóa khoâng. ÔÛ ñaây nhö vaäy thì nghóa töï saùng toû. Ngöôøi giaûi thích Luaän noùi rieâng Tuïng: Thöù, thöù taùnh bieán keá, Nôi nôi ñeàu vöôùng maéc Bieán keá nhö vaäy ñoù Töï taùnh khoâng heà coù.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.